

Verveling en ongeduld

Ledevaartkerk Chaam, zondag 26 april 2020

'Terugluisterdienst', i.v.m. Corona opgenomen op vrijdag 24 april

Ds. Sara Dondorp

Gebed van de zondag

Goede God, wij zijn onderweg in een onbekende wereld. Geef dat we op adem kunnen komen, dat in al onze vragen naar wat, waarom en hoe de rots van uw nabijheid levend water geeft. Wees in ons midden, vandaag en alle dagen van ons leven. Amen.

Inleiding

We lezen vandaag verder in het boek Exodus. Het volk Israël is dwars door de zee uit het slavenhuis Egypte ontsnapt. Nu zwerven ze door de woestijn, op weg naar het beloofde land. Een leven in een onbekende wereld. Zo iets ervaren wij nu ook in Coronatijd. We moeten nog veel leren. Daar gaat het woestijnverhaal over. Ze moeten nog veel leren, de kinderen Israëls. In onvrijheid hoefden ze nergens over na te denken. Dat is nu anders. In vrijheid moeten ze het zelf gaan doen. Ze komen in Mara, wat bitterheid betekent. Het water is daar bitter. Geef ons te drinken, Mozes! roepen de kinderen Israëls. God wijst Mozes hoe hij het water zoet kan maken. Het woord van God is als honing in mijn mond, zingt de Psalmist (Psalm 119:103). De vreugde is van korte duur. Het leven in de woestijn valt niet mee. De mensen verlangen terug naar het vertrouwde leven van vroeger. Dan volgt de les van het brood: de gave van manna: brood uit de hemel. Dat is aan regels gebonden. Alleen voor deze dag, niet om te hamsteren. De 'kinderen Israëls' trekken verder. Ze worden ongedurig. Het leven in de nieuwe werkelijkheid valt niet mee. Honger, dorst, verveling en ongeduld.... Zo gaat het verhaal in de woestijn verder. Daar begint onze schriftlezing. Bij Massa en Meriba, wat betekent: uitdaging en ruzie.

Schriftlezing: Exodus 17:1-7 (Vertaling: Monshouwerstichting, www.schriftlezing.nl)

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Het piept en het kraakt. Dat horen we bij vrijwel elke persconferentie. We zijn in een vreemde werkelijkheid terecht gekomen en hebben met z'n allen geen idee hoe lang het gaat duren en vooral ook geen idee wat het allemaal gaat betekenen. Het piept en het kraakt en we vragen ons af hoe het verder moet. In het begin was die quarantaine nog wel een beetje spannend. Tenminste voor mensen met een harmonieuze thuissituatie en voor mensen met een riante achtertuin. Maar nu.... Horeca-ondernemers en musici houden het niet lang meer vol. Bewoners van instellingen dreigen te bezwijken onder eenzaamheid. Ondernemers beginnen bezwaar te maken tegen het gevoerde beleid. Hier en daar hoor je zelfs dat handhavers te maken krijgen met agressie. Mensen hebben er geen zin meer in. De weerstand groeit.

En juist nu lezen we over de Kinderen Israëls die aan het morren zijn. De nieuwe situatie roept weerstand op. Het bestaan als bevrijde mensen valt ze ernstig tegen. Zozeer dat ze terugverlangen naar de 'vleespotten van Egypte'. Zo gaat dat met nostalgisch terugkijken op vervlogen tijden. Vanuit het ongenoegen over het heden, lijkt het verleden veel rooskleuriger. Want in Egypte kwamen ze niet eens aan klagen en morren toe. Daar hadden ze het zwaar, leden ze honger. Hoezo vleespotten! Het nu is een leven van onzekerheid en twijfel. Daardoor dreigt elke vorm van relativering te verdwijnen. Alles is beter dan het nu, zelfs de ellende van vroeger. Het piept en het kraakt, de mensen houden het niet lang meer vol. Zo gaat het inderdaad met veranderingsprocessen. De overgang van de ene naar de andere werkelijkheid is te snel gegaan. Mensen moeten leren met de nieuwe werkelijkheid om te gaan. En leren gaat langzaam. Dat ervaren wij nu ook allemaal. Meestal gaat het goed, die anderhalve

meter. Of hoesten in je elleboog. Maar voor je er erg in hebt, vergeet je het soms even. Dat overkomt mij ook, en waarschijnlijk iedereen.

Het is een kwestie van leren. Van samen leren en blijven leren. Dat is wat er in het woestijnverhaal voortdurend gebeurt. En wat wij in onze nieuwe werkelijkheid ook steeds opnieuw aan het doen zijn. Thora betekent zoiets als lering, onderwijzing. Leren met vallen en opstaan. Voorafgaand aan het verhaal dat we zojuist lazen, ging het over manna. Elke ochtend is er manna voorhanden: brood om te eten. Voldoende voor iedereen en voldoende voor één dag. Het brood uit de hemel. Niemand weet wat dat precies geweest kan zijn. Maar misschien gaat het daar niet over. Niet in de eerste plaats. Het manna is vooral een les. Een praktijkles. Al doende leert men. Een les in eerlijk delen: ieder zijn eigen deel. En vooral een les in vertrouwen: voor elke dag voldoende. Hamsteren is ten strengste verboden. Zelfs dat klinkt ons bekend in de oren. Tegelijkertijd is het ook een les in geduld hebben en rust nemen. Zes dagen mag er manna verzameld worden, de zevende dag is een rustdag. Alleen het manna van de zesde dag kan de volgende dag nog gegeten worden. Iemand schrijft daarover: de mensen vervelen zich in de woestijn. En wat is Gods antwoord: de gave van een rustdag. Niet de leegte van verveling of stilstand, maar de leegte van openheid. Een leegte van ruimte voor reflectie en aandacht. Ruimte voor God.

Nauwelijks is men gewend geraakt aan het ritme van zeven dagen, of het gaat weer mis. Bij een vorige gelegenheid had het volk geklaagd over bitter water. Nu hebben ze opnieuw dorst en nu eisen ze water: "Mozes, los het op!" Dat is niet hoe vrije mensen met elkaar omgaan. Je kunt het zien als terugval in slavenmentaliteit. Gebrek aan eigen verantwoordelijkheid. "Wij vinden het niet fijn: los jij het maar op!" Ik denk aan een filmpje dat ik op sociale media tegenkwam. Van ontevreden Amerikaanse burgers die verplegend personeel uitschelden. "Jullie zijn het virus! Jullie nemen ons onze vrijheid af. Hou op met dat gezeur!" Alsof de zorgverleners het niet al moeilijk genoeg hebben. Sterker nog: alsof zij er iets aan kunnen doen dat Corona rondwaart. Zij zijn juist degenen die keihard werken om mensen gezond te houden. Juist zij hebben dat gescheld en gemor niet verdiend. Zo ongeveer moet het voor Mozes voelen, het gemor van het volk. Hij voelt zich dusdanig bedreigd dat hij zijn vertrouwen kwijtraakt. Sterker nog, hij raakt zijn Godsvertrouwen kwijt, hij schreeuwt het uit. God roept hem tot de orde. Loop maar langs het volk. Ze doen je niks. Heb nu maar vertrouwen, het komt goed. Misschien is hier niet dorst de grootste uitdaging, maar twijfel. Is God eigenlijk nog wel in ons midden? De God die de zee heeft doen splitsen? Of, zoals de Psalmist in Psalm 114 zingt: de zee zag het en vluchtte! Is die God nog wel in ons midden? De God die ons bevrijdde? Ja, die God is er nog altijd. Die God verandert de rots in een bron. Het volk dat dorst naar water, heeft weer te drinken. Het volk dat dorst naar vertrouwen, heeft weer toekomst. Dat is de les die ze leren. Voor dit moment, want ze zijn er nog niet. Verderop in Exodus 17 moeten ze de strijd aan met Amalek. Dat is nog een veel grotere uitdaging dan dorst.

Het piept en het kraakt en we zijn er nog niet. Wat ons nog te wachten staat, is moeilijk te zeggen. Het enige dat we echt kunnen doen is blijven hopen en vertrouwen. En in de tussentijd mag er best gemopperd worden. Nico ter Linden vertelt in zijn hervertelling van de Bijbel over een Russische Jood die naar Israël was geëmigreerd. Men vroeg hem hoe het daar was, in zijn oude land.

"Nou, ik mocht niet klagen", was het antwoord.

"Maar hoe was het met huisvesting en levensmiddelen?"

"Ach, ik mocht niet klagen."

"Maar waarom ben je dan hier gekomen?"

"Ja, hier mag ik klagen!"¹

¹ Nico ter Linden, Het verhaal gaat... deel 1, de verhalen van de Tora, uitgeverij Balans, 1997, pag. 235.

Na ruim een maand beperkende maatregelen hebben we behoefte aan klagen. Soms hebben we dat even nodig en gelukkig mag dat. Maar als we uit-gemopperd zijn, moeten we ook weer verder. Samen de schouders eronder, blijven vertrouwen, en vooral naar elkaar blijven omkijken. Want zelfs als we klagen, is de Eeuwige in ons midden.
Amen